

se hrabro borilo, zaničevaje in preziraje vsako nevarnost in tudi smrtni strah, za domovino: dotle je cvetela, dotle je bila slavna, ugledna, mogočna, trepet sovražnikom. Kedar pa je mehkužnost počela širiti kvarne spašnike; kedar se je poskusilo z najemniki, to je za plačilo najetimi vojščaki v bran se staviti neprijatelju, vse je nastopilo rakovo pot; država je pešala, dokler se ni sevsema razrušila ona država, v kateri solnce ni zašlo, ktera je štela 120 milijonov ljudi.

Bodi mi dovoljeno iz tega velikanskega primera na malem nauk posneti za naš novi slovstveni zavod, za „Matico.“

Národní razumniki so pred tremi leti dali zaupanje nekterim knjižnikom, izvolivši 40 odbornikov, čijih naloga je z zavodom pametno in modro ravnati ter pred vsem pospeševati napredek slovstvenega delovanja za omikanejšo občinstvo. Te možake bi jaz imenoval národne starešine v dušnem oziru. Sveta naloga teh častnikov je na vso moč se potezati za razvoj in razšir slovenskega slovstva; vrh tega pa so tudi sami dolžni delati, zlasti za letopis „Matičin“, ki doslej samo enkrat izhaja, in, drznem se povedati, ne za plačilo (razve, ako bi kateri odbornik bil v tesnih novčnih zadržkih, inachi pa izveden in marljiv pisatelj), nego iz čiste ljubezni za Matico, za zboljšek slovenskih slovstvenih razmer, na korist domovini. Kdor ima in nosi od naroda čast, treba mu je tudi nositi trhe, ktere nalaga zavod, inachi bi lipovi bogovi tudi spolnili mesto v posvečenih gajevih. Moje medlo mnenje je to: vsak odbornik mora delati, to je, pisavati, ali pa, če se pisek spotiče, tvarno roko pomočnico prožiti; ako pa ni v tem ali onem pomočnik, ne dohaja se, da bi le hip ime „Matičin odbornik“ nosil, marveč poberi šila in kopita, pa idi z Bogom! Čudim se*), da je tudi meni kot odborniku „Matica“ prisodila za spise v „Koledar“ počastno darilo, vsaj sem ravno jaz menda lani nasvetoval, naj odborniki brezplačno pišejo sestavke za letopis. Ako me je slovensko razumništvo posadilo med slavne sposobnjake in izvrstne narodnjake, kako bi smel le prebito paro si svojiti za neznatno delo, drobne sestavke; najemnik bi bil, nikakor vreden sin premile mi matere Slovenije, kar si cenim za največo slavo na zemlji. Kaj bi mi moja vrla mati rekla, če bi jim v kaki mali reči postregel, na pr. kupico rujnega vinca ponudil, potem pa plačilo zahteval? Poštenost, pravičnost, prirodna ljubezen bi takega nehvaležneža obsodila v najérnejšo temo. Kedar sinovi delajo ali pomagajo materi za plačilo, srečno sorodna zveza, srečno blagost! Slovenski roditelji pošiljajo sinove v srednja in viša učilišča, da, nasrkavši se znanosti, koristijo narodu, branijo njemu pravice, ali je za njega neprestrašeno zahtevajo. Kako more roj napredovati, če bučelice matici strd odnašajo, namesto da bi prinašale? Ako kdo dela za národní razcvet, na to ga veže dolžnost, svoje dolžnosti pa spolnjevati se dohaja vsakemu umnemu in poštemu človeku, toliko več iskrenemu rodoljubu. Veleoslavno Matičino prvosedništvo ali prvosednikovo namestništvo, vredništvo „Koledarju“ in tajništvo je prošeno**), da odloči v Matičinem imenu, ne v mojem, po-

*) Plačilo za spise, natisnjene v letošnjem „Koledarju“, se je, kakor nam je sl. predsedstvo Matičino povedalo, po odborovem sklepu, storjenem v VI. seji 7. marca l. l. prisodilo vsem pisateljem, kateri niso razločno naznanili, da Matici darujejo svoje sestavke, in to sta storila dva. Vred.

**) Ako Vas nismo napak umeli, v tem spisu darilo Vam prisojeno, darujete Matici. Pravica darovom določevati namen gré pa Matičinemu odboru, in zato predsedstvo Matičino nobene in tudi najmanjše stvari noče samo ob sebi odločiti. Zato se odboru Vaša volja predloži v prihodnji seji, ki se snide konec meseca septembra in se bo gotovo oziral na Vaš predlog. Vred.

dano častno darilo na polovico darovati za Kremplnov spominek in svečanost, na polovico pa za „Koledarje“, kateri se naj pošljejo omikanejšim Prekmurcem; če pa hoče, naj razpiše darilo za kak poveči znanstveni sestavek, ali pa za glediščino igro, na pr. „Prisego koroškega vojvode“ na kamenem prestolu pod Karnutogradom, h čemur bi vendar treba bilo še priložiti kakih 20 gold.

Oznanilo.

Matičine knjige za 1867. leto so razposlane. Gospe poverjenike lepo prosimo, da je kmalu razdelé udom. Pri tej priliki tudi naznanjamo, da se vse dosedanje Matičine knjige pri bukvarjih prodajajo po naslednji ceni:

1. Zgodovina slov. národa po 60 kr.
2. Vojvodstvo kranjsko po 40 kr.
3. Vojvodstvo koroško po 34 kr.
4. Národní koledar z letopisom za 1867. l. 80 kr.
5. Štirje letni časi po 1 gold.
6. Rudninoslovje (mineralogija) po 40 kr.
7. Národní koledar z letopisom za 1868. l. 80 kr.
8. Slovnica českega jezika po 70 kr.

Kdor pri Matici ob enem kupi najmanj pet iztisov ktere imenovane knjige, ta je dobí po ceni, po kateri se prepuščajo bukvarjem. To veljá tudi dijakom.

Iz odbora Matice slovenske v Ljubljani 27. avgusta 1867.

Dr. L. Vončina,
1. predsednikov namestnik.

A. Lésar,
tajnik in odbornik.

Šolske stvari.

Šolska sporočila letošnjega leta.

5. Niža gimnazija v Kranji.

Njeno sporočilo je čisto nemško, menda prav zato, ker so učenci — 83 jih je bilo konec leta — čisto vsi Slovenci, kakor beremo na 21. strani tega sporočila. Vvodni sestavek je zgodovinskega obsega ter ima naslov: „Ueber die Theilnahme der englischen und französischen Könige an den Kämpfen zwischen den Welfen und Hohenstaufen“, spisal ga je g. prof. Dominkuš. — Ali je priimek gosp. šolskega svetovalca Jarca v vseh razposlanih sporočilih na 22. strani s svinčnikom popravljen v Jarz, ali le v našem, tega ne vemo. Škoda za trud!

6. Viša gimnazija v Celji.

Program te gimnazije je priobčil nemšk in slovensk spis; nemškemu je naslov: „Sofokles' religiöse und sittliche Gedanken“, v slovenskem pa gosp. Mih. Žolgar razlaga „slovensko sklanjo.“ — Podučevala je 225 Slovencev, 75 Nemcev in 4 Hrvate. — Podporno društvo je za učence prejelo 59 gold. 69 kr.; izdalo pa le 38 gold. 60 kr. in od te male podpore je treba odšćipniti še 12 gold., ktere je prejel šolski sluga za svoja opravila (!), tako da so ubogi dijaki prejeli le 26 gold. 60 kr. podpore.

7. Viša gimnazija v Trstu.

Ta priobčuje dolg nemšk spis: „über das Wesen des Lichtes und des Schalles“ in kratek lašk: „storia letteraria della novella in Italia.“ Štela je 100 laških, 88 nemških in 33 slovenskih učencev, po veri 192 katolikov, 12 akatolikov in 17 izraelitov. Slovenščine se je učilo 42 učencev v treh oddelkih po 2 uri na teden; učitelj jim je bil g. Franjo Cegnar. Vidi se, da so slovenščini tri — posebne mize pogrnjene.